Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Indledning

Jeg hedder Kirsten Larsen, fd. Bondesen, og har været så heldig at skrive min mors dagbog rent.

Dagbogen er skrevet på A4-papir fra side 6 til 44. Papiret og teksten er meget tilrøget og gulnet af tidens tand. Der er desuden brugt stort begyndelsesbogstav ved navneord. Jeg har brugt AI, Gemini, til at hjælpe med at renskrive teksten og har efterfølgende rettet de fejl, der var.

Min mor, Inger Poula Karen Bondesen, fd. Hansen, blev født den 30. januar 1923. Min mor døde den 5. juni 2012, 89 år gammel. Hun døde af asbest i lungerne, hvilket jeg fik at vide af overlægen samme dag.

Jeg opfordrede min mor til at gå på ordblinde kursus, hvilket hun begyndte i 1989 og gik der flere år. Min mor vidste ikke hvad hun skulle skrive og jeg opfordrede hende derfor til at skrive om sit liv.

Min far, Børge Helge Bondesen, blev født den 24. juli 1919 og døde den 2. oktober 1985, 66 år gammel. Min far døde helt sikkert af asbest og andet i lungerne på grund af sit arbejde som murer.

Min far fik flere præmier som fodboldspiller, som angiveligt var i Husum Boldklub.

Mine brødre spillede ikke fodbold, hvilket min far sikkert var meget skuffet over. Jeg var fars pige, og vi spillede 7-kabale meget tit og gættede kryds og tværs.

Det eneste, jeg ikke kunne få min far til, var at fortælle om dengang, han var soldat i Tønder og frihedskæmper, og hvad han havde været igennem under krigen. Men jeg fik lidt at vide af min mor, blandt andet at min far skjulte våben i skunken i et af værelserne.

Min storebror, John, døde den 27. september 2012, 66 år gammel, og min lillebror, Bent, døde den 6. august 1999, 42 år gammel. Begge mine brødre var ordblinde.

Gift 3 april 1943

Gift på på en omstigning med linje 5, til Københavns Rådhus. Billetten var gældende 1 time

Inger Bondesens dagbog

Side 6

Hvor vi nød den ferie, alene det at komme væk hjemmefra.
Men vi savnede dem derhjemme.
Vi legede med Carl Carlsens børn.
De havde en pige og en dreng, det var dem, der havde Rødekro Teater.
Og du kan tro, vi optrådte og havde forskellige dragter på.
Jeg kan huske, at vi børn fik sorte træsko med røde kanter.
Men det glemmer jeg aldrig, for jeg slog skank, som vi kaldte det.

Side 7

Så mine knoer blødte og fik store sår. Så jeg begyndte at spare penge til et par sko, det var gummisko til 98 øre i Regama (Amagerbrogade)og den ligger der endnu i 1991.
Men du skulle se min søster Rita, da hun så de nye sko, hun tog sin træsko af og kylede efter mig og sagde din forfinede tøs.
Hun ramte mig i ansigtet så det gjorde meget ondt. Hun blev skældt ud af min mor, for jeg havde selv sparet ved at gå i byen for en der hed Fru Jacobsen som var meget glad for mig.
Vi havde også en tante og onkel som boede i det høje hus langt nede i Minorkagade.
De var meget søde ved os og vi fik altid nogle pæne gaver af dem.
Jeg kan huske min oldemor en høj flot dame, som kom med en stor pose blommer til os, siden så vi hende ikke mere. Min mors mor Caroline Christine Hansen kom også kun et par gange. Det var ikke fint nok.

Side 8

Vi fik en bedre lejlighed, som var lidt større (2 værl-, køkken og DAS ude i midten af bygningerne, som jeg Kirsten kan huske fra barnsben, da jeg besøgte min mormor) men det var barakker med wc uden for, den vej vi flyttede til hed Backersvej. 27 C. der var dejligt at bo, hvor vi kunne lege lige udenfor døren, ingen biler kunne komme igennem gaden, så vi havde det dejligt og kom hinanden ved. Bagved lå en lille have, hvor vi havde redskabsskur og vaskerum med gruekedel. Når vi skulle vaskes, blev alle vasket i det store kar, Mor tog et stort tæppe for vinduet og vi synes det var sjovt. Brændeskuret var min far meget glad for. Min far fik hele læs af brænde og han havde mange sække brænde, og I kan tro, vi hjalp far både store og små med at fylde sækkene og min storebror Knud solgte brænde til hele Backersvej, for 2 kr. pr sæk. Så fik vi altid et par ører af far og han var stolt af at have sådan nogle dejlige børn, som han altid sagde til os.

Side 9

Der gik nogle år så blev min søster Tove født (1934). Så var vi fem børn, men vi havde mistet 3 søskende før vi flyttede til Backersvej 27 C. En dag kom lille Madsen og spurgte min far om han var interesseret i at få en have med et lille hus. Det var små nyttehaver der lå lige bagved, hvor vi boede. I kan tro, der var nogle, der blev glade, så vi børn kom meget derovre. Mor var lykkelig så vidste hun hvor vi var. Om sommeren spiste vi frokost i haven, og hvor vi nød det. Når far var arbejdsløs, var han altid ovre i haven. Han dyrkede grøntsager og mange blomster: I kan tro han fik ros for sin have. Vi blev større og vi største måtte gå til stranden for at bade og havde de små med.

Men det var et stort ansvar. Vi havde det med at blive i strandkanten med de små, for vi var meget bange for, at der skulle ske dem noget.

Side 10

Jeg blev større og skulle beskæftiges med noget andet end at passe børn derhjemme.
Min skolefrøken vidste godt, hvor meget jeg havde derhjemme, så hun spurgte om jeg ville have en skolehave, det sagde jeg ja til. Efter skole tog jeg ud til enden af Øresundsvej og det var en lang tur, det var jeg glad for. Og særlig min mor var glad da jeg kom hjem med blomster, gulerødder, rødbeder, grønkål og persille. Da de år var gået, skulle jeg ud af skolens 6. klasse. Jeg var glad for jeg kunne ikke lide at gå i skole.

Da jeg fyldte 14 år (1937) skulle jeg begynde at arbejde.
Så jeg skulle søge arbejde på Baungårds papkassefabrik der lå for enden af Holmbladsgade.
Jeg fik 12 kr. om ugen, de 10 kr. skulle min mor have. Og min storebror var samme sted, så han skulle også af med 10 kr., og vi betalte 135 kr. til fagforeningen, så der var 65 øre tilbage, men biografen kostede kun 25 øre.

Side 11

Men jeg var meget ked af det og græd, da jeg skulle begynde på den fabrik. Det var så snavset og jeg skulle lave det mest kedelige arbejde, stå hele dagen og tage papir af papkasser. Jeg ville hellere være i huset, hvor jeg kunne bo. Min mor kunne ikke lide, at jeg var ked af det hver dag, jeg kom hjem. Vi må se efter noget andet arbejde til dig.
Det var en Cafe i Holmbladsgade, hvor jeg kom i køkkenet og lærte at lave dejlig mad, og fruen var meget glad for mig, som hun sagde, du er jo dygtig til alt. Men mor har lært mig meget med mad og rengøring.
Da jeg havde været der et stykke tid, lagde fruen penge under alle underkopperne, så jeg samlede alle pengene sammen, og da fruen kom hjem fra byen, sagde jeg, vær så god, jeg stjæler dem ikke. Så hun blev jo godt rød i hovedet. Og sagde undskyld til mig, Nu må du ikke gå hjem og sige noget til din mor og far, det lovede jeg hende, for hun sagde hun ikke kunne undvære mig.

Side 12

Jeg skulle være med i køkkenet og også rengøring i privaten, så jeg havde nok at gøre.
Det gik godt et halvt år. Så pludselig havde mistet en lille parfume, og hun sagde rent ud til mig, at jeg havde taget den, for jeg var den eneste, der kom i privaten. Så tænkte jeg, nu kunne det være nok. Så jeg gik ind i hendes soveværelse og sagde til hende, at jeg ikke går hjem, før jeg har fundet den.Og jeg fandt den. Den var nede mellem madrasserne. Jeg gik ud til fruen og sagde, her er den. Og må jeg så bede om min løn, og hun begyndte at tude. Hun kunne ikke undvære mig, sagde hun, og det var sådan, at gæsterne kunne høre hende, Der var to mand, der kom ud, og jeg fortalte dem om pengene og parfumen. Jeg sagde til dem, at jeg ikke kom mere, og det var de meget kede af, da de var så glade for den dejlige mad, jeg lavede. Så fortalte jeg mor om det, og hun forstod mig.

Side 13

Mor sagde, at jeg skal slappe af et stykke tid. Mens mor plukkede jordbær hos gartneren Aagesen, så kan du passe de små imens, så finder vi nok noget andet arbejde til dig. Da jordbærrene var forbi ville jeg gerne ud igen og bestille noget. Jeg var snart 16 år og min søster var14.
Mine forældre begyndte at tale om at min søster Rita og jeg skulle konfirmeres sammen, fordi det var billigere, og det skete i Odd Fellow Palæet, som var borgerlig konfirmation. Da vi kom hjem, var alle gæsterne kommet, tanter, onkler og bekendte.
Vi var mange til stor frokost og hvad vi fik af gaver: tasker, penge, undertøj, strømper og penge.
Min far og mor gav os festen, og vi var meget glade for den dejlig dag. Og anden dagen skulle Rita og jeg på konditori, hvor vi spiste lagkage og chokolade.
Nu må du passe på Rita, og I kommer hjem kl. 5. Jeg var lidt over 16 år.
Jeg spurgte min far og mor, om jeg måtte gå ned ved stranden, hvor der lå en danserestaurant, hvor vi var sammen med en der hed Tove og Grethe.

Far og mor sagde, at det måtte jeg godt, men du skal være hjemme kl. 10

Side 14

De unge mennesker ville gerne følge os hjem, men jeg sagde nej. Så gik de efter os, fordi de ville se, hvor vi boede og da vi kom til barakkerne, fik piben en anden lyd, sådan nogle baraktøser. Selvom vi var meget pæne i tøjet, regnede de os ikke for noget.

Så fik jeg lov til at gå til foreningsballet på Jagtvejen, men jeg skulle være hjemme kl. 10.
Nu skulle jeg begynde at arbejde og denne gang i en rulleforretning, hvor jeg blev meget glad og lærte at rulle tøj.

Da jeg var 17 år, traf jeg en ung mand, der hed Knud. Han var maskinarbejder, foruden 3 andre der rendte efter mig Min storebror fortalte dem at jeg kendte en så I kan godt forsvinde og I kan tro at min storebror passede på mig

Da jeg havde kendt Knud et halvt år, ville han have mig med i hjem for hans forældre var ikke hjemme. Han gjorde alt og til sidst gav jeg ham en lussing og så forsvandt han. Jeg var meget glad for ham, men bange da min mor fortalte, at hvis jeg kendte en ung mand fik jeg børn.

Min mor har fortalt, at hun aldrig fik at vide af sin mor (min mormor), hvordan man fik børn.

Side 15

Knud, Rita og jeg gik altid sammen, når vi skulle ud til havefester
Men de unge mennesker respekterede os ikke, fordi vi boede i “Barakkerne”.

Jeg ville meget gerne være sygeplejerske eller syerske, men på grund af min ordblindhed kunne jeg ikke lære ret meget end rengøring, madlavning og at passe børn.

Nu var jeg blevet voksen, og ville jeg selv bestemme, hvad jeg ville, for det med at være hjemme havde ingen fremtid for mig. Så jeg tog mig sammen og sagde til min far og mor, at jeg ville arbejde på hospitalet og være mig selv og de synes det var i orden, men jeg var ikke 18 år endnu.

Jeg holdt op i rulle stuen og det blev de ikke så glade for, men de forstod mig.
Jeg gik over på kontoret på Sct. Elisabeth Hospital og snakkede med forstanderinden
Selvom jeg ikke var 18 år, kunne jeg begynde den første, Jeg fik 50,00 kr. om måneden samt værelse med 2 piger og kost.

Side 16

I kan tro, at der var en, der blev meget glad. Jeg fik blå kjole og hvidt forklæde.

Ingrid fra Frederikshavn boede jeg sammen med, og jeg var meget glad for mit arbejde. Jeg havde 2 store fællesstuer, 3 eneværelser, de lange gange, trapper og wc, så der var nok at gøre. Men det kom jeg hurtigt ind i, og søstrene var meget søde. Hospitalet var meget propert, og der var en flink overlæge, som hed Ryggård.

Da jeg fik den første løn på 50,00 kr., var det mange penge for mig. Det var jeg jo ikke vant til, så jeg gik hjem og gav min mor en, tier hver måned og sagde til hende, at hun ikke måtte sige noget til far, for jeg vidste, at hun godt kunne bruge dem.

Så tog jeg ind til Daells Varehus og købte min første kjole for en tier. Den havde blomster i bæk og bølge og var blå i bunden. Jeg skulle rigtig vise mig for pigerne, da jeg kom hjem. Så ville de ud for at købe en kjole. Jeg købte også et par flotte sko til 12,00 kr., det var laksko.

Side 17

En morgen blev alle vi piger kaldt op. Der var luftalarm, så vi skulle ned i kælderen, og tyskerne havde besat landet. Der var et skib, der blev torpederet, så alle pigerne blev kaldt op på hospitalet. Der var mange tyskere, der kom til skade, og de kom alle sammen på St. Elisabeth Hospital.

Jeg glemmer aldrig det syn. Nogle kom uden arme, andre uden ben. Vi piger skulle hjælpe med at forbinde dem, og de lå overalt på gangene og på trapperne. Så vi arbejdede langt ud på natten, for der var meget rengøring, og der var blod overalt. Jeg tror, det tog hårdt på mig.

Da jeg havde været der et år, sagde jeg op og søgte en anden plads, nemlig i middagskøkkenet på Strandgade 46. Vi var to piger, hr. Valdgren og fruen, der lavede mad til 450 mennesker om dagen, så der var nok at gøre. De havde bombebøssen, søfolk og folk udefra. Vi begyndte klokken 6 om morgenen og sluttede klokken 9 om aftenen med to fritimer om dagen. Men hvor havde vi det godt!

Side 18

Der var tykke jernstænger for vinduerne, hvor vi havde værelse begge to. Vi måtte ikke tage nogen mænd ind på værelset. Men der kom mange gæster, og der var en nede fra skibet der hed Bay, som havde kig på mig, men jeg var ikke interesseret. Men en dag jeg kom hjem, sad han på min seng. Jeg gik ind og hentede Valgren og sagde til ham, at en af gæsterne sidder inde på min seng, og om han ikke ville fjerne ham, for vi må jo ikke have mænd på værelset. Det var noget, de havde aftalt, men den gik ikke. Min bror Crellis var bud og kørte ud med maden. Jeg glemmer aldrig, da han tabte alle de gule ærter.

Så blev jeg 18 år (i 1941). Vi to piger skulle ud at more os, og der traf jeg min mand. Men jeg ville ikke have, at han fulgte mig hjem, men han sprang på sporvognen efter mig, så vi snakkede. Men da

vi kom til Strandgade: "Ikke længere," sagde jeg. Han fik mit navn og adresse på en omstigningsbillet, og så farvel. Det var den 26-8 1941.

Side 19

Min mand skulle møde på kasernen i Tønder. Men han kom for sent, så det kostede ham 8 dage på vand og brød for min skyld. Når han havde orlov, mødtes vi, men det var meget svært, da jeg arbejdede til halv ti om aftenen. Vi piger skulle nemlig skure alle gulvene og bordene, og på gulvene skulle vi drysse savsmuld. Det blev loge til sengen efter en lang dag. Og når jeg skulle møde min mand en time, tog vi lige op på Torvet, hvor der lå en kaffebar, så vi kunne lære hinanden at kende.

Der gik 3 måneder, inden han blev hjemsendt, men jeg skrev breve til ham. I det første brev var der 30 fejl, men han var meget sød og rettede alle mine breve. Han skrev til mig, at han gerne ville hjælpe mig, for han ville have mig.

Sidst på året i 1941 kom min mand hjem. Så skulle vi ses noget mere, og jeg skulle hjem og hilse på mine svigerforældre. Min svigermor var en bestemt dame, og da hun hørte, at jeg var fra barakkerne, skulle han ikke have mig, sagde hun. Men min mand var..

Side 20

21 år, så han sagde til sin mor, at "det bestemmer jeg". Og min svigerfar holdt med sin søn og sagde: "Hun er da sød og pæn", så min svigermor kom på andre tanker.

Jeg var hos dem i julen 1941, og nytårsaften holdt mine svigerforældre en stor fest for os. Vi var 16 stykker unge mennesker. Hen ad natten ville vi ud at danse, så vi tog alle sammen ud til Møllekroen i Husum. Vi var hjemme klokken 4 om morgenen. Men hvor havde vi det sjovt!

Efter nytår skulle jeg møde klokken 6 i Middagskøkkenet. Men jeg sov over mig, og det var første gang i mit liv. Til trods for, at jeg havde arbejdet der i et år, så blev jeg sagt op på stående fod. Det havde jeg ikke regnet med, og det kunne de heller ikke gøre, for dengang havde man en opsigelse på en måned. Men der var ikke noget at gøre.

Jeg tog sporvognen hjem til min mor og var ked af det. Men piben fik en anden lyd: "Din far bliver skruptosset, når han kommer hjem. Du kan bare tage ud til din forlovede, for det er ham, der er skyld i, at du ikke kom af sted, da han havde glemt at sætte uret til at vække."

Side 21

Jeg tog sporvognen ud til mine svigerforældre og var spændt på, hvad min svigermor ville sige. Da jeg kom med min kuffert og så hende, faldt jeg sammen og fortalte hende, at jeg havde været hjemme hos mine forældre, men det kunne ikke lade sig gøre. Min svigermor tog og knuste mig: "Du bliver her, min pige, til du har fået et værelse. Du kan hjælpe mig på Husum Skole med

rengøring." Min svigermor var på telefonholdet om morgenen og om eftermiddagen på skolen. Så jeg hjalp med rengøring og havde madlavning og rengøring på skolen, så der var nok at se til.

Der opdagede min svigermor, at hænderne ikke sad forkert på mig, og jeg var ikke bange for at bestille noget. Så hun kom til at holde meget af mig, så jeg blev respekteret. Men jeg søgte et værelse og fik også et ved Husum Torv – det hus, hvor Bendixen Danseskole ligger. Jeg betalte 7,50 kr. om ugen med møbler og sengetøj. Så søgte jeg arbejde igen. I 1942 kom jeg ud på Rigshospitalet og smurte mad til børnene og personalet, der var...

Side 22

Jeg var meget glad for at være der, men det var kun som ferieafløser. Men jeg blev ringforlovet, mens jeg var der. Og min mand blev udlært murer. Men der gik et par måneder, så var det forbi. Så skulle jeg søge noget andet.

Der lå en kaffebar ved Husum Torv, som søgte en dame – den fik jeg. Arbejdstiden var fra 6-3 den ene uge, og fra 3-10 den anden uge. Jeg fik 25,00 kr. om ugen, så havde jeg da vel til at betale mit værelse, så der var 16,50 kr. tilbage, som jeg skulle leve for og købe tøj for. Så jeg spiste mest smørrebrød, for der var ikke noget køkken, så jeg kunne lave noget. Men jeg skulle klare mig.

Men det kunne min svigermor ikke lide, så jeg hjalp hende om lørdagen, og når jeg havde fridag. Så sagde hun, at jeg kunne komme og få min varme mad. For nu var min forlovede udlært, så han betalte for min mad. Og han købte også tøj til mig, for nu tjente han gode penge. Og du kan beholde din løn fra kaffebaren. De var meget glade for mig, så jeg fik en lønforhøjelse på 5 kr., så nu havde jeg pludselig mange penge. Så begyndte jeg at købe udstyr: Håndklæder, viskestykker, sengetøj. Min forlovede havde købt alt køkkenudstyret, da han var soldat i Tønder.

Side 23

Vi blev ringforlovet i 1942, og alt gik godt. Mine svigerforældre havde et gammelt, pudset hus, så min forlovede skulle bygge et nyt hus. Jeg kan huske, at jeg lagde de første sten. Men det var et stort arbejde, vi havde, da de flyttede ind i det nye hus. Vi arbejdede til langt ud på natten.

Der gik et par måneder, og så måtte jeg på hospitalet og fik klippet ringen af, fordi der var meget betændelse og hævelse, så jeg kunne ikke få tøjet af. Vi havde kendt hinanden i over 2 år, så min forlovede syntes, vi skulle giftes. Men, sagde jeg, hvor skal vi bo? For det var meget svært dengang at få en lejlighed.

Vi snakkede med svigerforældrene om, at vi kunne bo hos dem, til vi fik en lejlighed. Vi boede hos dem et år og havde købt sovesofa, bord og dybe stole. Men det var ikke meget værd, så møblerne gik tilbage til møbelhandleren.

En aften fik vi en stor overraskelse. Der kom en skolekammerat, som jeg havde kendt som barn, og fortalte, at hun havde en lejlighed til os.

Side 24

Men jeg måtte ikke være gravid. Vi flyttede til Tølløsevej 45 i Brønshøj. Det var en gammel lejlighed med skrå vægge på første sal, som havde to værelser og et dejligt, stort køkken med spisebord. Der var også lange skabe, hvoraf vi brugte det ene som spisekammer. Vi købte et lille isskab, hvor der kom en mand med is, når vi gav besked til ismejeriet. Vi købte desuden en dobbeltseng og alt det, der hører til.

I stuen havde vi et lille, firkantet bord, to lampetter og to stole med plysbetræk. Fjedrene stak dog op af den ene stol. Det var nogle gamle møbler, som vi havde fået af mine svigerforældre. Men vi var nødt til at begynde i det små, da min mand skulle ind som soldat.

Jeg stoppede med at arbejde på kaffebaren, da jeg var tre måneder henne i graviditeten. Jeg gik ned til fru Harført og fortalte hende, at jeg var gravid. Jeg spurgte hende samtidig, om vi var nødt til at flytte. ”Nej,” sagde hun, ”for vi er ikke særlig meget hjemme.” De havde nemlig et marketenderi og "Havfruen" i Nyhavn, så de var meget glade for os.

Side 25

Men jeg måtte ikke være gravid. Vi flyttede til Tølløsevej 45 BRH. En gammel lejlighed med skrå vægge, på første sal 2 værelser med kakkelovn, dejligt stort køkken med lange skabe den ene til spisekammer, vi købte et lille isskab, hvor der kom en mand med is, når vi gav besked i ismejeriet. Et meget stort køkken med spisebord, WC var lige uden for køkkenet, vi gav 50,00 om måneden. Vi var meget glad for den lejlighed, og vi var os selv, vi købte en dobbeltseng. I stuen havde vi et firkantet lille bord 2 lænestole – 2 stole med plys på, men den ene stak fjedrene op ad, det var noget gammelt noget, vi fik af svigerforældrene. Men vi måtte begynde så småt, ind til min mand tjente mange penge som murer. Det varede ikke ret længe, da han fik sit overskud, købte vi egetræsbord - 4 stole, et skab. Jeg holdt op på kaffebaren, da min mand nok skulle sørge for mig, jeg var blevet gravid, så vi var meget spændt på hvad de sagde

1945

Tvilling John og Kirsten født i marts 1945

John levede samme dag og Kirsten 5 dage efter

Side 26

1945

Jeg gik ned til dem, der ejede huset, og fortalte, at jeg var gravid og meget gerne ville have et barn. De syntes, det var i orden. De var ikke ret meget hjemme.

Pludselig kom politiet og spurgte mig, hvor de var henne – dem, der havde huset. Det vidste jeg ikke. Dengang skulle man passe på, hvad man sagde. "Vil du være venlig at gå med ned, for vi skal undersøge huset." De kiggede i alle skuffer; der lå våben, og under radioen lå der stabler af penge. Det så jeg selv.

Min mand kom hjem fra arbejde, og politiet fortalte, hvad der var galt. "Hvad med loftet?" "Det er ikke vores, og det er soveværelset heller ikke."

Derefter går de to betjente og min mand med op på loftet, så vi kan se, hvad der er deroppe. Jeg har aldrig set noget lignende. Der var kaffebønner, sukker, håndsæbe, brun sæbe og vaskepulver. Der var meget mere, og det kunne vi slet ikke få dengang uden rationeringsmærker.

Så gik de ind i soveværelset. Der fandt de mange penge – en stor taske var proppet med penge. Og døren var aldrig låst.

Så sagde politiet til os, at han var stikker, så vi måtte ikke fortælle det til nogen. Og det gjorde vi ikke.

Side 27

"De tog alle pengene med, sagde de." Nogle dage efter kom politiet og fortalte, at de var forsvundet. De var under jorden, som vi sagde dengang. Der gik et stykke tid, og så kom der to store lastbiler og rømmede hele huset og loftet , så huset stod tomt i lang tid. Min mand fik brev om, at han skulle ind som soldat igen. Han skulle til Tønder. Det blev jeg ikke glad for. Jeg skulle være alene i det store hus, da jeg var i femte måned. Hvordan skulle det gå? Min mand rejste.

Jeg købte avisen, hvor der stod nogle arbejdspladser. Jeg tog ud til Amager, til Tørslev i Vermlandsgade. Der stod en lang kø på omkring 30 mennesker. Jeg tog plads i køen. I skulle have set dem, der stod i køen, hvordan de kiggede på mig, fordi jeg havde en stor mave. Så kom den øverste og tog dem ud, som hun syntes om. Da hun kom til mig, kiggede hun, tog mig i armen og sagde, at hun ville snakke med mig. Vi kom ind på kontoret en ad gangen. Så spurgte hun, hvorfor jeg søgte arbejde.

1945

Side 28

1945

"Det skal jeg fortælle dem.
For det første er min mand taget til soldat igen, og for det andet er huset tomt, hvor jeg bor. Men sagde hun, du skal bruge 2 timer hver dag, frem og tilbage. Jeg sagde, at det ikke betyder noget, når jeg er alene. Du er antaget, og kan få lov til at sidde nede ved maskinen, som laver Ideal-jævning og buddingpulver, og hvor der lugtede af vanilje.

Så tog jeg hjem til mine svigerforældre og fortalte, at jeg skulle til at arbejde. Med det samme sagde de: 'Tænk på, at Børge er inde som soldat, og lønnen er ikke stor, derfor søgte jeg arbejde.' Og jeg blev meget glad, for det gik fint med at holde dem, der sad ved båndet. Jeg var nået til 6. måned.

En aften sent ved 10-tiden ringede det på døren. Da blev jeg meget bange, for det blev ved med at ringe. Da jeg kom ned, havde jeg nær fået et chok. Da jeg åbnede døren, stod der 3 tyskere og ville ind. De spurgte efter min mand. Men jeg forstod dem ikke med det samme. Men de gik efter mig,

og hvor var jeg bange for, at de skulle tage mig med. De undersøgte alle skuffer, skabe, og de undersøgte alt."

Side 29

1945

Næste dag efter den oplevelse tog jeg hjem til mine svigerforældre og fortalte dem, at der havde været tre tyskere, så nu kunne jeg ikke tage mere. Tag hjem og pak dit tøj og kom tilbage. "Du må hellere blive, indtil du har overstået fødslen." De kunne mærke på mig, at det ikke var så godt. Jeg var nået til syvende måned, havde det skidt, besvimede nogle gange og blødte, men tog på arbejde alligevel.

Min mand kom på orlov, og jeg fortalte ham om den oplevelse. Han sagde med det samme, at jeg ikke måtte tage hjem – ikke mere. Han var tavs, men jeg var klar over, at der var noget, siden tyskerne kom. Men det måtte jeg ikke vide.

Min mand rejste og sagde, at han kom igen om otte dage, fordi jeg var gravid. Jeg tog på arbejde igen, men blev ved med at spekulere på, hvad min mand havde rodet sig ind i. En dag, da jeg kom på arbejde, besvimede jeg to gange. De var bange for, at jeg skulle føde for tidligt. "Nu må du holde op, og du skal få 65,00 kr. om ugen."

Side 30

1945

Det gik godt et stykke tid, men så var den gal igen. Jeg var heldig, at min mand var hos mig. Vi tog hjem på Tølløsevej og hentede noget tøj til os begge to. Jeg gik ind i soveværelset, og da jeg så ud ad vinduet, var der ild i en flyver. Vi lukkede op for radioen; det var den, der røg ned i Den Franske Skole. Det kunne jeg slet ikke bære – alle de børn og nonner, der blev brændt ihjel.

To dage efter, den 23. marts om natten på Martinsvej klokken 1, fødte jeg tvillinger: en dreng og en pige. De er begge født den 23-3-1945. Aldrig har jeg været så lykkelig, som da jeg fik dem i mine arme. Men de var gråhårede og født to måneder for tidligt. Min mand var med mig, og han var glad, da han så de to dejlige børn. Men han var meget urolig, da der stod to tyskere udenfor ved indgangen. Jeg lå på Martinsvej.

Min mand fortalte mig, at han var frihedskæmper, og sagde, at han måtte gå under jorden. En sygeplejerske viste ham ud bag om søerne, så han slap for at blive taget. Men da jeg skulle hjem, kom han og hentede mig.

Jeg mistede drengen 1 time efter – pigen 5 dage efter.

Side 31

1945

De var blevet åndssvage, hvis de havde levet, fortalte lægen mig. Skynd dig hjem og bliv gravid ign. Jeg kom hjem til svigerforældrene, og jeg husker, min svigermor sagde til mig: "De er gemt og skånet for meget." Jeg blev hos mine svigerforældre. Nu skulle jeg have det godt ovenpå den omgang, og min mand måtte under jorden, så han boede hos en kammerat i Vanløse. Det var jeg meget ked af, men nu vidste jeg, hvad det drejede sig om, og jeg havde det godt, hvor jeg var. Min mor kom også og besøgte mig, og jeg tog også hjem til min far og mor ind imellem, for mor havde nok at se til med tre konfirmerede søskende. Min far arbejdede ved sukkerfabrikken, og da den blev bombet, røg min far ned i et stort hul, som han selv havde gravet, da han var jord- og betonarbejder. Og han blev meget syg. Han fik en kræftsvulst i brystet. Så jeg tog meget ud til min mor og hjalp hende, da far lå i sengen. Sygepenge fik man ikke ret meget af. Så mor måtte ud at plukke jordbær.

Side 32

1946

Blev jeg gravid igen, så der blev passet godt på mig. Jeg måtte ikke bestille noget. Men da vi kom hjem på Tølløsevej igen, havde de solgt huset til et ægtepar, som kom fra Jylland uden børn. De var meget søde. De hed Jørgensen, og hans kone gik på arbejde på kontor, så hende så man ikke ret meget til, men manden gik herhjemme. De var i tresserne begge to. En dag kaldte han på mig, hvor han sad nede i haven. Da jeg kom derned, spurgte han, om jeg ville snakke med ham. Han spurgte, om jeg ville have en lille en. "Nej tak," sagde jeg. Så fortalte han, at han havde plantet perikon, og det drak han meget af. "Husk på," sagde jeg, "at jeg var gravid. Men jeg drikker ikke noget spiritus." Så I kan tro, at han var skør, men det fandt vi hurtigt ud af, så min mand sagde til mig: "Pas på ham." Men han var altid i godt humør. Da jeg havde gået et par måneder og havde malet og tapetseret hele lejligheden – alt gjorde jeg selv, mens min mand var på arbejde.

Side 33

1946

Men jeg tog lidt ad gangen, som jeg havde lyst til. Pludselig fik jeg nøkker, tog op på anvisningskontoret, og tog lidt rengøringsarbejde, der lå lige før Brønshøj Torv. For det første havde jeg ikke så meget herhjemme, da vi havde fået det så fladt. Så min mand vidste ikke, at jeg tog noget arbejde to timer om ugen. Jeg tog hjem til min far og mor og gav mor de penge, som jeg havde tjent, for de trængte til dem. Og mor sagde til mig: "Det skal du ikke, min pige, nu skal du passe godt på dig selv, så du ikke mister barnet, du venter. Men hun havde ingen penge, så hun tog dem og sagde tak. Jeg sagde til mor: "Det er kun os to, der ved det, så du siger det ikke til nogen." Og ingen har vidst det. Jeg fortalte min mand, at jeg havde været på arbejdet. Så han sagde: Det kan du godt holde op med, og det holdt jeg op med. Hvis du mangler noget, får du lommepenge af mig, og du kan tage en tur hjem til din far og mor, og ellers hjem til mine forældre og nyde det i haven.

Side 34

1946

Tiden gik, og jeg skulle snart føde. Jeg havde det meget godt, men en dag fik jeg veer. Jeg var heldig, at min mand var hjemme. Vi tog afsted til klinikken Krabbeholmsvej ved Brønshøj Torv lokken 10 om aftenen. Så gik min mand hjem.

Lægen sagde til mig: Du skal ikke føde før om otte dage. Så jeg måtte gå hjem i regnvejr. Da jeg kom hjem, var huset tomt, så jeg gik i seng og gemte mig. Men min mand kom lidt efter, da han havde været hjemme hos sine forældre. Så da han skulle i seng, fik han et chok, da han så, at jeg var der.

Men otte dage efter, den 23. november 1946, fik vi en dejlig dreng med store, blå øjne og helt lyst hår, så der var glæde i familien.

Da julen kom, søgte de mange damer hos Søholm is. Og da min mand var arbejdsløs, tænkte jeg: "Det søger jeg." Jeg fik min mor med, så vi pakkede Eventyr Is, så vi var helt blå i hovedet. Og jeg var hjemme hver nat og gav bryst.

Side 35

1946

Men det var kun en måned. Så kom jeg på gulvkludefabrikken i kartleriet, men det støvede, så det var et grimt arbejde.

Pludselig forsvandt modermælken, og min mand sagde: "Nu kan det være nok, du har bare at blive hjemme." Og I kan tro, at jeg nød det – med at passe den lille. Jeg tog ham med hjem til mine forældre. I skulle have set min far, han rendte rundt om bordet: "Inger og Børge har fået en søn" For det var det tredje barnebarn, da min søster Rita havde fået to piger.Han var så glad, da jeg havde fået en søn, trods det, at han var meget syg.

1947

Da John blev et år gammel, døde min far, 52 år gammel. Det var meget svært for mig at miste min far, da jeg var hans pige. Men det var dobbelt svært for min mor med tre ukonfirmerede børn, så vi måtte hjælpe hende, så godt vi kunne. Og jeg tog meget hjem og hjalp min mor.

Side 36

1947

Mine svigerforældre og min mands søster forkælede John. De var helt vilde med ham. Og når jeg gik tur med ham, stoppede folk mig og sagde: "Sikke en dejlig dreng, du har fået."

Da han blev lidt større, måtte jeg binde ham i en snor, for ellers plukkede han alle blomsterne. Og det var ikke så godt, for så kan I tro, at fru Petersen blev gal. Det var det tredje ægtepar, der havde købt huset. De havde otte børn, men kun ét boede hjemme, de andre var gift.

Fru Petersen var et dejligt menneske. Hun sagde altid: "Kom du ned i haven og få en kop kaffe," så vi havde mange dejlige timer sammen. Manden var rigtig ondskabsfuld, for han drak nogle øl og skældte hende altid ud og rykkede rundt på møblerne.

Men han kunne også godt være det modsatte, hvor han kom op og inviterede os med ned i haven. Så var han det sødeste menneske, og min mand og han fik en øl eller to. Men han var ikke sød mod sin kone. En dag han kom hjem...

Side 37

1947

... sad jeg nede i gården, hvor vi gerne måtte være, og jeg havde bundet John. Så sagde han, at det var synd, at han skulle bindes, så han tog en saks og klippede snoren over.

Jeg blev gal på ham, for han havde drukket, så jeg sagde til ham: "Det er min dreng, og jeg er nødt til at binde ham. For ellers render han ind i haven, og det må han ikke, har du sagt! Og noget helt andet: Du skulle tage at være sød ved din kone. Lige så snart du kommer inden for døren, skælder du hende ud, og det kan vi høre oppe hos os. Du har aldrig hørt, at Børge og jeg skændes."

Han blev helt lamslået, da jeg sagde det, men han blev aldrig gal på mig. Du fortæller ikke min kone, hvad du har sagt til mig. Det gjorde jeg aldrig, men jeg satte ham på plads.

Ved du, hvor min kone er? Nej, sagde jeg, selvom jeg godt vidste det.

Og dagen efter havde han købt chokolade og blomster til hende. Hun kaldte på mig dagen efter: Se, hvad jeg har fået af min mand. Så sagde jeg. Han er nok blevet forelsket i dig på sine gamle dage.

Side 38

1948 August

Blev jeg gravid igen, og der havde jeg det godt. Jeg fortalte det til dem, vi boede hos, og de glædede sig på vores vegne. Og da der var gået et par måneder, blev der liv, og John kom med de små hænder på min mave og sagde. En lillebror derinde. Men jeg sagde til ham, at det kunne være, det blev en søster. Nej, min farmor siger, at det skal være en lillebror. I kan tro, at han blev meget forkælet af min mands familie.

Min mor har fortalt senere, at da jeg blev født havde min storebror sagt, at min mor skulle bytte mig.

Jeg solgte mit vand til Løvens Fabrik og det var til hjælp til barnet, som jeg ventede. Der var et ægtepar, som boede på Kildebrøndevej; de kom og gav mig en dejlig barnevogn, der blev sendt op til Brønshøj Barnevognsfabrik, hvor den blev fin.

Så blev min mand arbejdsløs igen, men det var jeg jo klar over, da han som murer ikke kunne arbejde i dårligt vejr. Så jeg fik overskud igen, så jeg begyndte på Skous Fabrikker på Møntmestervej og havde det godt, og John kom i børnehave, der lå lige over gaden, hvor vi boede.

Side 39

1948

Frøkenen, der var bestyrer i børnehaven, kaldte på mig. Du er nok blevet gravid igen. Jeg synes, at John skulle herover, så han kunne være sammen med andre børn. Og det blev jeg meget glad for, da min mand skulle begynde igen. Vi gav 22,00 kr. om måneden, og det har jeg aldrig fortrudt.

To måneder før jeg skulle føde, holdt jeg op på Skovs fabrikker, da jeg blev hurtigt træt, så jeg blev hjemme. Og John blev hos "Moster", som vi kaldte hende, ovre i børnehaven. Jeg tog ud til min mor. Hun blev glad, hver gang jeg kom, og jeg tog også over til mine svigerforældre. Dem hjalp jeg meget i haven og på Husum Skole, hver gang der var hovedrengøring ind imellem, når jeg kunne men ikke mens jeg var gravid.

En eftermiddag kom vandet, da jeg havde hentet John, og jeg fik fat i en spand. Og John rendte rundt om mig: Det render, det render. Gå ned og hent fru Petersen, og sig, hun skal komme op til mor med det samme. Hun kom med det samme, for hun var klar over, at der var noget galt med mig.

Side 40

1949

Fru Petersen passede John, indtil min mand kom hjem fra arbejde. Men jeg fik først veer ved 12-tiden om natten. Jeg stod op og klædte mig på, men da klokken blev halv to, kunne jeg ikke klare det længere. Så kaldte jeg på min mand og sagde: Nu skal jeg afsted

Og det gik stærkt. Da klokken var ti minutter i to, kunne jeg næsten ikke gå. Da jeg kom ind på klinikken, sagde sygeplejersken: Du skal da ikke føde før om tre uger. Det må du selv om, svarede jeg, for hovedet er på vej ud

Så I kan tro, de fik travlt. Jeg nåede slet ikke at få tøjet af.

20. maj 1949
Klokken to min over 2, fødte jeg en dejlig pige på Krabbesholmvej nr. 5. Det hele var overstået på ti minutter. Min mand blev utrolig glad, og han skyndte sig hjem til John, som lå og sov.

Næste dag fortalte min mand John, at han havde fået en lillesøster. Men John svarede. Jeg vil have en lillebror, det siger min farmor.

Den dag jeg skulle hjem, kom min mand og John for at hente mig. Men John var ikke ligefrem stolt. Han sagde til sygeplejersken, det skal være en lillebror.

Side 41

1949
Det skulle være en lillebror, men vi kom da hjem med hende. Vi havde en del problemer med John. Han begyndte at tisse i bukserne og meget andet. Han ville ikke spise. Jeg måtte op til lægen og snakke med ham angående John. Lægen henviste mig til Frederikssundsvej Børnehave, hvor han skulle spise sammen med andre børn. Der skulle han være to timer om dagen. Så jeg kørte fra Tølløsevej til Husum Børnehave hver dag i tre måneder. Hjem og skifte Kirsten og hente John i alt slags vejr. Men jeg var jo ung, så jeg klarede det. Da de tre måneder var gået godt, og det havde hjulpet, kom han over i børnehaven på Tølløsevej. Han begyndte at hjælpe mig med Kirsten. Han var med til at vaske og pudre hende, og efterhånden blev han meget glad for sin søster.

Side 42

1949
Tiden gik med hjemmet, børn og mand, så der var nok at se til. Og når moster i børnehaven manglede hjælp til de små, tog jeg Kirsten med derover og hjalp hende nogle timer. Når jeg skulle køre tur, hentede jeg John. Vi kørte over i mosen ved Åkandevej, hvor der var en dejlig legeplads. Så vi nød det et par timer. Så det år gik på denne måde.

1950
Tiden gik, og min mand blev arbejdsløs. Så han søgte arbejde i Sverige som ovnarbejder og skorstensarbejder, når de havde ferie. Svenskerne ville ikke have det arbejde, for ved ovnarbejdet var der 90 grader, og oppe i skorstenen ville de heller ikke, for den var 80 meter høj. Så min mand var glad. Han var nogle gange væk i to eller tre måneder, men så kom han hjem lørdag og søndag.

Og I kan tro, at der var glæde, for han købte altid noget med hjem til os: legetøj til børnene, chokolade og altid en ting til mig. Men han tjente også godt.

Jeg kan huske, at jeg fik en fin dukke, som jeg kaldte Dukke-Lise

Side 43

1951
John blev 5 år, og Kirsten 2 år. Nu syntes vi, de skulle gå til dans, det var på Hirsevej. Det gik fint med dem begge to. Når de kom fra dans, begyndte de at danse, når de kom hjem. Men det varede kun et år, for Kirsten græd og ville kun til afdansningsbal. Frøkenen blev meget ked af det, for hun syntes, at de var så søde.

Jeg måtte finde på noget andet. Så de fik deres legekammerater op, og vi gik i gang med at lege skole. Det syntes de alle fire var sjovt. Så jeg lavede små bøger til dem, og tegne kunne de også lide. Og bagefter en tur i mosen, hvor de nød det, og forældrene vidste, hvor de var. Men skulle jeg noget, ordne håret, til tandlæge eller noget andet, så tog de John og Kirsten. For dengang hjalp vi hinanden.

Side 44

1952
John blev 6 år, Kirsten 3 år. Frøkenen fra børnehaven kom over, hvor vi boede, og spurgte mig, om jeg ville med til Frederiksværk på sommerferie. Noget, der hed Hanekammen. Hun vidste, jeg var alene med børnene, da min mand rejste til Sverige og skulle arbejde. "Du får 800 kr. i løn, du kan tage begge børnene med i en måned. Du skal bare betale 70,00 kr. for dem." Jeg var ikke længe om at sige ja. Det var en stor hjælp for hende, da der manglede en dame til at passe børnene. "Og jeg ved, at du er god til at have med børn at gøre." Men 800 kr. var mange penge dengang, så jeg var højt oppe i skyerne. Men en dejlig ferie, som jeg aldrig glemmer, selvom jeg skulle bestille noget. Og alene det at have sine egne børn med, og de havde godt af det.

I 1952 bliver fortælleren tilbudt at tage med en børnehave til **Hanekammen i Frederiksværk**. Dette var en kendt feriekoloni (eller svagbørnskoloni), hvor københavnske børn kom ud til vandet og den friske luft i sommerferien for at få sul på kroppen. Det var almindeligt, at pædagoger ("frøkner") tog ekstra personale med til at lave mad og passe børnene, præcis som fortælleren her bliver tilbudt for den flotte løn af 800 kr.